

ชื่อเรื่อง การประยุกต์ใช้วิธีการประเมินการปฏิบัติงานสำหรับประเมินสมรรถนะของผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อต่ออายุการรับรอง
An Application of the Performance Appraisal Method to Assess the Competency of Basic Education External Evaluators for License Renewal

ผู้วิจัย ศจี จิระโร

ปีที่ทำวิจัยเสร็จ พ.ศ.2552

ความเป็นมาและความสำคัญ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. เป็นองค์การมหาชนที่ตั้งขึ้นเพื่อเป็นหน่วยงานกลาง ในการประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยผู้ประเมินภายนอกซึ่งเปรียบเสมือนตัวแทน ของ สมศ. ทั้งนี้ การที่จะได้มาซึ่งผลการประเมินที่มีคุณภาพนั้น ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งคือ การมีผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณภาพ มีคุณสมบัติที่เหมาะสม เป็นที่เชื่อถือได้ ซึ่งจะต้องมีกระบวนการสรรหา และพัฒนาผู้ประเมินภายนอกให้มีคุณภาพถึงระดับดังกล่าว สมศ. ในอีกฐานะหนึ่ง จึงเป็นหน่วยงานที่ผลิตและให้การรับรองผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณภาพอย่างเพียงพอ โดยผ่านกระบวนการสรรหาและพัฒนาผู้ประเมินภายนอก จากหน่วยฝึกอบรมที่ สมศ. ให้การรับรอง หรือสำเร็จการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา ตามหลักสูตรที่ สมศ. กำหนด ทั้งนี้ผู้ประเมินภายนอกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้ผ่านการรับรองแล้ว จำเป็นต้องมีการต่ออายุการรับรองความเป็นผู้ประเมินทุกๆ 3 ปี ซึ่งแต่เดิมนั้น สมศ. จะดำเนินการให้ หากผู้ประเมินออกประเมินสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ในปี พ.ศ.2551 ผู้ประเมินภายนอก ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ครบกำหนดต่ออายุการรับรอง ต้องต่ออายุการรับรอง เพื่อให้คงไว้ซึ่งคุณภาพของผู้ประเมิน และเพื่อให้คุณภาพของผู้ประเมินภายนอกเป็นไปตามที่ สมศ. กำหนดไว้อย่างต่อเนื่อง จึงกำหนดให้มีการทดสอบเพื่อต่ออายุการรับรองผู้ประเมินภายนอกตามมติคณะกรรมการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้การทดสอบดังกล่าวเป็นการทดสอบแบบข้อเขียน เพียงวิธีการเดียวซึ่งอาจวัดสมรรถนะที่แท้จริงของผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร เนื่องจากเป็นการวัดโดยการสอบเพียงมิติเดียวคือ ด้านความรู้ แต่สมรรถนะของผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มิได้มีเฉพาะด้านความรู้อย่างเดียวเท่านั้น การทดสอบดังกล่าว จึงควรวัดให้ครอบคลุม สมรรถนะที่กำหนดเช่นเดียวกับการรับรองการผ่านหลักสูตรการอบรม เพื่อคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก

จากการศึกษารูปแบบการประเมินที่สามารถประเมินสมรรถนะได้ครอบคลุมหลายมิติ พบว่า การประเมินที่ครอบคลุมหลายมิติโดยใช้วิธีการประเมินการปฏิบัติงาน เป็นวิธีหนึ่งที่เหมาะสมนำมาประยุกต์ใช้ในการประเมินเพื่อต่ออายุการรับรองผู้ประเมิน เพื่อให้สามารถประเมินสมรรถนะของผู้ประเมินได้อย่างครอบคลุมทั้งด้านความรู้ จิตใจ และทักษะความสามารถ ทำให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้ผู้ประเมินที่มีศักยภาพสูงในการทำงาน นำมาสู่การบรรลุเป้าหมายของ สมศ. ในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในลำดับต่อไป ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการประยุกต์ใช้วิธีการประเมินการปฏิบัติงาน สำหรับการประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะสามารถประเมินได้ครอบคลุมสมรรถนะที่กำหนดตามสภาพการณ์ที่เหมือนจริงได้มากกว่าการประเมินโดยใช้แบบสอบเพียงอย่างเดียว

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อพัฒนาวิธีการประเมินการปฏิบัติงาน (Performance Appraisal Method) สำหรับการประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อต่ออายุการรับรอง โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้ **ขั้นตอนที่ 1** กำหนดประเด็นประเมินการปฏิบัติงาน โดยการวิเคราะห์สมรรถนะผู้ประเมินภายนอก จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพภายนอก รวมทั้งการกำหนดน้ำหนักความสำคัญของประเด็นประเมินในแต่ละประเด็น **ขั้นตอนที่ 2**

พัฒนาวิธีการประเมินการปฏิบัติงาน สำหรับการประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอก โดยจัดทำรอบการประเมิน ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณาตามแบบการประเมินวิธีการประเมิน รวมทั้งพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประเด็นประเมินต่างๆ ก่อนทดลองใช้ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลกับ นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จำนวน 33 คน ที่เรียนรายวิชา วิธีวิทยาการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ สมศ. ให้การรับรอง **ขั้นตอนที่ 3** ทดลองใช้วิธีการประเมินการปฏิบัติงาน สำหรับการประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอก ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบและเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินสมรรถนะ ด้านความเป็นกัลยาณมิตร จรรยาบรรณในการประเมิน และสมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีม จากครูและผู้บริหารสถานศึกษา แห่งหลังสุดที่ผู้ประเมินดำเนินการประเมินคุณภาพ รวมทั้งให้เพื่อนร่วมทีมประเมินสมรรถนะการทำงานเป็นทีมด้วย ส่วนสมรรถนะความรู้ด้านการประกันคุณภาพ และความสามารถในการประเมินผล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดทดสอบผู้ประเมินภายนอก จำนวน 10 คน **ขั้นตอนที่ 4** ประเมินคุณภาพของวิธีการประเมินการปฏิบัติงาน สำหรับการประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอก เก็บรวบรวมโดยพิจารณาจากผลการประเมินวิธีการประเมินตามมาตรฐานที่กำหนดโดยคณะกรรมการร่วมในการกำหนดมาตรฐานการประเมิน (the joint committee on standards for educational evaluation) และผลการประเมินความพึงพอใจในการใช้วิธีการประเมินการปฏิบัติงาน รวมทั้งการพิจารณาจากผลการสัมภาษณ์เพื่อประเมินวิธีการประเมินการปฏิบัติงาน สำหรับการประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอก ตามมาตรฐานการประเมินและความพึงพอใจในการใช้วิธีการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ **ส่วนที่ 1** เครื่องมือในการกำหนดสมรรถนะผู้ประเมินภายนอก นำหนักความสำคัญ และการประเมินวิธีการประเมินการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย (1) แบบสัมภาษณ์ความเหมาะสมของสมรรถนะและการกำหนดน้ำหนักความสำคัญ (2) แบบสัมภาษณ์เพื่อประเมินประสิทธิภาพการประเมินวิธีการประเมินการปฏิบัติงาน สำหรับการประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อต่ออายุการรับรอง ตามมาตรฐานการประเมินและความพึงพอใจในการใช้วิธีการประเมิน (3) แบบประเมินวิธีการประเมินการปฏิบัติงาน สำหรับการประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อต่ออายุการรับรอง (4) แบบประเมินความพึงพอใจในการใช้การประเมินวิธีการประเมินการปฏิบัติงาน สำหรับการประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อต่ออายุการรับรอง **ส่วนที่ 2** เครื่องมือประเมินการปฏิบัติงาน สำหรับการประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อต่ออายุการรับรอง ประกอบด้วย (1) แบบวัดความรู้ด้านการประกันคุณภาพ (2) แบบวัดความสามารถในการประเมินผล (3) แบบประเมินความสามารถในการทำงานเป็นทีม (4) แบบประเมินความเป็นกัลยาณมิตรในการประเมิน (5) แบบประเมินจรรยาบรรณในการประเมิน (6) แบบประเมินรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกตามมาตรฐานของ สมศ. (7) แบบบันทึกผลการประเมิน ผู้ประเมินภายนอก

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ค่ามัธยฐานและพิสัย ระหว่างควอไทล์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่ ร้อยละ

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการกำหนดสมรรถนะของผู้ประเมินภายนอก

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการวิเคราะห์สมรรถนะผู้ประเมินภายนอก จากการสัมภาษณ์รองผู้อำนวยการ สมศ. และผู้เชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพ จำนวน 12 คน เพื่อกำหนดประเด็นประเมิน และน้ำหนักความสำคัญ ที่ใช้เป็นกรอบในการประเมินผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อต่ออายุการรับรอง ได้ผลสรุปในการกำหนดประเด็นประเมิน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลสรุปการกำหนดประเด็นประเมินการปฏิบัติงาน สำหรับการประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อต่ออายุการรับรอง

องค์ประกอบของการประเมินการปฏิบัติงาน	ประเด็นประเมินการปฏิบัติงานสำหรับการประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อต่ออายุการรับรอง	น้ำหนักความสำคัญ
การประเมินสมรรถนะการปฏิบัติงาน	สมรรถนะด้านความรู้ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา	28
	สมรรถนะด้านความสามารถในการประเมินผล	22
	สมรรถนะด้านความสามารถในการทำงานเป็นทีม	11
	สมรรถนะด้านความเป็นกัลยาณมิตรในการประเมิน	11
	สมรรถนะด้านจรรยาบรรณในการประเมิน	11
การประเมินผลการปฏิบัติงาน	ผลการปฏิบัติงาน	17

2. ผลการพัฒนาวิธีการประเมินการปฏิบัติงาน สำหรับการประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอก

ผลการพัฒนาวิธีการประเมินการปฏิบัติงาน เป็นผลของการตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพของเครื่องมือประเมินการปฏิบัติงาน สำหรับการประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อต่ออายุการรับรอง ก่อนนำไปทดลองใช้ในการประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอก โดยการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล และเป็นวิทยากรฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอก รวมทั้งการประเมินนักศึกษาที่ผ่านการเรียนรายวิชาวิธีวิทยาการประกันคุณภาพการศึกษา ตามหลักสูตรที่ สมศ.รับรอง จำนวน 33 คน ได้ผลสรุปลักษณะทั่วไปของเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินการปฏิบัติงาน ดังนี้

- 1) สมรรถนะด้านความรู้ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบวัดความรู้ด้านการประกันคุณภาพ เป็นแบบสอบถาม 4 ตัวเลือก ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน
- 2) สมรรถนะด้านความสามารถในการประเมินผล เครื่องมือที่ใช้คือ แบบวัดความสามารถในการประเมินผล ประกอบด้วย แบบสอบถาม 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน และแบบสอบถามเรียง จำนวน 3 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน
- 3) สมรรถนะด้านความสามารถในการทำงานเป็นทีม เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินความสามารถในการทำงานเป็นทีม ประกอบด้วย ข้อคำถาม 20 ข้อ เป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับคะแนนเต็ม 100 คะแนน จำแนกตามองค์ประกอบของการทำงานเป็นทีม
- 4) สมรรถนะด้านความเป็นกัลยาณมิตรในการประเมิน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินความเป็นกัลยาณมิตรในการประเมิน ประกอบด้วย ข้อคำถาม 20 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน จำแนกตามองค์ประกอบของกัลยาณมิตรในการประเมิน 4 ขั้นตอน (ตามข้อกำหนดของ สมศ.) เป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ
- 5) สมรรถนะด้านจรรยาบรรณในการประเมิน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินจรรยาบรรณในการประเมิน จำนวน 9 ข้อ คะแนนเต็ม 45 คะแนน ตามข้อกำหนดของ สมศ. เป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ
- 6) ผลการปฏิบัติงาน เครื่องมือที่ใช้คือแบบประเมินอภิมานรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรฐานของ สมศ. ประเมินตามข้อกำหนดมาตรฐาน สมศ. 4 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ มาตรฐานที่ 1 ความตรงของการประเมินตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่ สมศ. กำหนดมาตรฐาน มีตัวบ่งชี้ จำนวน 2 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 2 ความถูกต้อง สมบูรณ์ของกระบวนการประเมิน มีตัวบ่งชี้ จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 3 ประสิทธิภาพของการประเมิน มีตัวบ่งชี้ จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานที่ 4 ความเป็นไปได้และความเหมาะสมของข้อเสนอแนะ มีตัวบ่งชี้ จำนวน 2 ตัวบ่งชี้ ระดับคะแนนเป็นมาตรฐานประมาณค่า 4 ระดับ

วิธีการประเมินการปฏิบัติงาน สำหรับประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อต่ออายุการรับรอง ที่พัฒนาขึ้นสรุปได้ดังแผนภาพ

แผนภาพที่ 1 วิธีการประเมินการปฏิบัติงานสำหรับประเมินสมรรถนะของผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อต่ออายุการรับรอง

3. ผลการทดลองใช้วิธีการประเมินการปฏิบัติงาน

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้วิธีการประเมินที่พัฒนาขึ้น โดยมีผู้เข้ารับการประเมินตามวิธีการประเมินดังกล่าว ประกอบด้วยผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 10 ท่าน ที่มีประสบการณ์ในการประเมินปีละไม่ต่ำกว่า 2 ครั้ง (ตามเกณฑ์การประเมินเพื่อรักษาสถานภาพ กำหนดโดย สมศ.) ผลการทดลองใช้วิธีการประเมินการปฏิบัติงาน ผลการประเมินสรุปได้ว่า ผู้ประเมินภายนอกที่เข้ารับการประเมินการปฏิบัติงาน สำหรับประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อต่ออายุการรับรอง ทั้ง 10 คน ผ่านเกณฑ์การต่ออายุการรับรองความเป็นผู้ประเมินภายนอก โดยมีค่าร้อยละของคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 71.67 ถึง 89.41 ผู้ที่มีค่าร้อยละของคะแนนรวมสูงสุด คือ ผู้ประเมิน รหัส 02 มีค่าร้อยละของคะแนนรวม 89.41 รองลงมาคือ ผู้ประเมิน รหัส 06 และ รหัส 04 มีค่าร้อยละของคะแนนรวม 85.63 และ 85.33 ตามลำดับ ส่วนผู้ประเมิน รหัส 10 มีค่าร้อยละของคะแนนรวม ต่ำที่สุด คือ 71.67

4. ผลการประเมินวิธีการประเมินการปฏิบัติงาน

การประเมินคุณภาพวิธีการประเมินการปฏิบัติงาน สำหรับประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อต่ออายุการรับรอง ประกอบด้วย ผลการประเมินวิธีการประเมินการปฏิบัติงาน และผลการประเมินความพึงพอใจในการประเมินการปฏิบัติงาน สรุปได้ดังนี้

ผลการประเมินวิธีการประเมินการปฏิบัติงาน สำหรับประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อต่ออายุการรับรอง

1) ผลการประเมินด้านการใช้ประโยชน์ของวิธีการประเมินฯ ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 28 รายการ คิดเป็นร้อยละ 77.78 รองลงมาคือ ระดับมาก 7 รายการ คิดเป็นร้อยละ 19.44 และระดับ ปานกลาง 1 รายการ คิดเป็นร้อยละ 2.78 ค่ามัธยฐานของผลการประเมินอยู่ระหว่าง 3.11 ถึง 4.48 โดยข้อรายการที่มีค่ามัธยฐานของผลการประเมินสูงสุด คือ จุดมุ่งหมายในการประเมินเพื่อประเมินความสามารถในการประเมินผล ($Mdn = 4.48$) มีการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

2) ผลการประเมินด้านความเป็นไปได้ของวิธีการประเมินฯ ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นว่า ความเป็นไปได้ของวิธีการประเมินฯ อยู่ในระดับมากที่สุด 27 รายการ คิดเป็นร้อยละ 75.00 รองลงมาคือ ระดับมาก 9 รายการ คิดเป็นร้อยละ 25.00 ค่ามัธยฐานของผลการประเมินอยู่ระหว่าง 4.00 ถึง 4.42 โดยข้อรายการที่มีค่ามัธยฐานของผลการประเมินสูงสุด คือ จุดมุ่งหมายในการประเมินเพื่อประเมินความรู้ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ($Mdn = 4.42$) มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

3) ผลการประเมินด้านความเหมาะสมของวิธีการประเมินฯ ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นว่า ความเหมาะสมของวิธีการประเมินฯ อยู่ในระดับมากที่สุด 26 รายการ คิดเป็นร้อยละ 72.22 รองลงมาคือ ระดับมาก 10 รายการ คิดเป็นร้อยละ 27.78 ค่ามัธยฐานของผลการประเมินอยู่ระหว่าง 3.64 ถึง 4.45 โดยข้อรายการที่มีค่ามัธยฐานของผลการประเมินสูงสุด ($Mdn = 4.45$) มี 3 รายการ คือ เกณฑ์การประเมินการรับรอง พิจารณาค่าร้อยละของคะแนนรวมไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 ถือว่าผ่านเกณฑ์ การให้ผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมินจรรยาบรรณในการประเมิน และเครื่องมือวัดความสามารถในการประเมินผลโดยใช้แบบวัดความสามารถในการประเมินผล(แบบสอบถามเลือกตอบ 20 ข้อ) โดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

4) ผลการประเมินด้านความถูกต้องของวิธีการประเมินฯ ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นว่า ความถูกต้องของวิธีการประเมินฯ อยู่ในระดับมากที่สุด 25 รายการ คิดเป็นร้อยละ 69.44 รองลงมาคือ ระดับมาก 11 รายการ คิดเป็นร้อยละ 30.56 ค่ามัธยฐานของผลการประเมินอยู่ระหว่าง 3.42 ถึง 4.45 โดยข้อรายการที่มีค่ามัธยฐานของผลการประเมินสูงสุด ($Mdn = 4.45$) มี 3 รายการ คือ การให้ผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมินจรรยาบรรณในการประเมิน การใช้แบบประเมินรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกตามมาตรฐาน สมศ.เป็นเครื่องมือประเมินผลการปฏิบัติงาน และการใช้แบบวัดความสามารถในการประเมินผล (แบบสอบถามเลือกตอบ 20 ข้อ) มีความถูกต้องอยู่ในระดับ มากที่สุด

ผลการประเมินความพึงพอใจในการประเมินการปฏิบัติงาน สำหรับประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อต่ออายุการรับรอง

ความพึงพอใจในวิธีการประเมินการปฏิบัติงาน สำหรับประเมินผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อต่ออายุการรับรอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.20, SD = .52$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านจุดมุ่งหมายของการประเมิน มีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจสูงสุด ($M = 4.38, SD = .61$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ เกณฑ์การประเมิน ($M = 4.37, SD = .63$) และวิธีการวัด ($M = 4.22, SD = .52$) ตามลำดับ โดยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เช่นกัน ส่วนด้านน้ำหนักความสำคัญ มีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในระดับต่ำสุด ($M = 3.98, SD = .69$) โดยอยู่ในระดับมาก

การอภิปรายผล

การกำหนดประเด็นประเมินและน้ำหนักความสำคัญ สำหรับการประเมินการปฏิบัติงาน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สอดคล้องกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในหลายประเด็นด้วยกัน โดยผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นว่า การประเมินสมรรถนะความรู้ด้านการประกันคุณภาพ เป็นหลักการเบื้องต้นที่ผู้ประเมินภายนอกจะต้องเข้าใจ เพื่อจะได้ถ่ายทอด และทำความเข้าใจให้แก่สถานศึกษาได้ และเห็นว่า การประเมินสมรรถนะด้านความสามารถในการประเมินผล เป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้ประเมินภายนอกจะต้องมี เนื่องจากผู้ประเมินจะต้องสามารถนำหลักการในการประเมินผล มาประยุกต์ใช้ในการทำงานได้ ส่วนการประเมินผลการปฏิบัติงาน ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า เป็นการบ่งบอกถึงระดับคุณภาพของผู้ประเมินได้อย่างแท้จริง เนื่องจากเป็นผลของงานที่ผู้ประเมินได้ปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่เห็นว่ามีค่าสำคัญเป็นอันดับที่สาม การประเมินสมรรถนะด้านความสามารถในการทำงานเป็นทีม ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นสมรรถนะเหมาะสมในการประเมินผู้ประเมินภายนอก เนื่องจากการทำงานของผู้ประเมิน เป็นการทำงานในรูปแบบของทีมประเมิน ผู้ประเมินจะต้องมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้งานประเมินคุณภาพภายนอกสำเร็จลุล่วงลงได้ การประเมินสมรรถนะด้านความเป็นกัลยาณมิตรในการประเมิน ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า เป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้ประเมิน

ภายนอกต้องมี เนื่องจากผู้ประเมินจะต้องเป็นผู้ชี้แจงทำความเข้าใจ สร้างทัศนคติในเชิงบวกต่อการประกันคุณภาพให้กับสถานศึกษา และ**การประเมินสมรรถนะด้านจรรยาบรรณในการประเมิน** ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า จรรยาบรรณของผู้ประเมินจะส่งผลโดยตรงต่อความถูกต้อง น่าเชื่อถือของผลการประเมิน หากผู้ประเมินขาดจรรยาบรรณ จะทำผลการประเมินภายนอกสถานศึกษาไม่เป็นที่ยอมรับ รวมทั้งจะส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ของการประเมินคุณภาพภายนอกด้วย

ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวมีความสอดคล้องกับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ โดยงานวิจัยของ ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2547) ระบุว่า ความรู้ของผู้ประเมินภายนอกเป็นองค์ประกอบที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด ที่จะเอื้อต่อประสิทธิภาพในการประเมิน อีกทั้งวิจารณ์ พานิช และคณะ (2544) ระบุว่าองค์ประกอบด้านความรู้ความสามารถเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง การประเมินสถานศึกษาต้องใช้ความรู้ความสามารถ แนวคิดของ King et al. (2003) ได้ระบุว่าความสามารถในการประเมิน เป็นองค์ประกอบสำคัญของสมรรถนะสำหรับผู้ประเมิน ประกอบด้วย ความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูล ความรอบรู้ในความหลากหลายของกลวิธีในการประเมิน ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับหลักการประเมิน ความสามารถในการตีความข้อมูล ความสามารถในการรายงานผลการประเมิน ตัดสินผลประเมิน และความสามารถในการให้คำแนะนำ ผุสดี รุมาคม (2551) ระบุว่า การประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นองค์ประกอบสำคัญของการประเมินการปฏิบัติงาน และ Beach (1970) กล่าวว่า การประเมินผลการปฏิบัติงาน หมายถึง การประเมินบุคคลแต่ละรายอย่างเป็นระบบ โดยพิจารณาที่ผลการทำงานและศักยภาพการพัฒนา งานวิจัยของ อรนิศา เจริญรวย (2544) พบว่า การมีทักษะในการทำงานเป็นทีม เป็นสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้ประเมินภายนอก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2550) กล่าวถึง สมรรถนะของผู้ประเมินภายนอกว่า ผู้ที่จะทำงานเป็นผู้ประเมินในนามของ สมศ.จะต้องดำเนินการประเมินด้วยความเป็นกัลยาณมิตรกับสถานศึกษา มุ่งประเมินเพื่อให้สถานศึกษามีการปรับปรุงและพัฒนาตน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรนิศา เจริญรวย (2544) และปิยะมาศ หวังช่วยกลาง (2548) ระบุว่า ผู้ประเมินภายนอกจะต้องเป็นผู้มีจรรยาบรรณ ซึ่งประกอบด้วยการมีความยุติธรรม เป็นกลาง ไม่ลำเอียง ไม่แสวงหาผลประโยชน์ในการประเมิน ไม่แปลงข้อมูลเท็จ ไม่แก้ข้อมูลเท็จ สำเนียงรับผิดชอบด้วยหลักคุณธรรม จริยธรรม และรักษาความลับข้อมูลสารสนเทศส่วนบุคคลในการประเมิน

ข้อเสนอแนะ

1. จากการวิเคราะห์ประเด็นประเมินที่ใช้ในการประเมินการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อต่ออายุการรับรอง จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมินคุณภาพภายนอก ได้ข้อสรุปว่า ประเด็นประเมินทั้ง 6 ประเด็น ล้วนมีความสำคัญและจำเป็นต่อการปฏิบัติงานประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและประเมินคุณภาพของผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หน่วยประเมินที่มีผู้ประเมินภายนอกในสังกัด ควรนำประเด็นประเมินดังกล่าวไปใช้เป็นกรอบในการพัฒนา และประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก รวมทั้งสามารถนำวิธีการดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อต่ออายุการรับรองได้

2. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ควรมีนโยบายติดตามประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก โดยเปิดโอกาสให้หลายฝ่าย เช่น ครู ผู้บริหารศึกษา เป็นต้น ได้ร่วมวางแผนกำหนดน้ำหนักความสำคัญของประเด็นประเมินในแต่ละประเด็นให้เหมาะสม เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย และเปิดโอกาสให้ได้ประเมินคุณภาพผู้ประเมินในระดับรายบุคคล และจัดเก็บข้อมูลผลการประเมินอย่างเป็นระบบ รวมทั้งควรมีการแจ้งผลการประเมินดังกล่าวให้ผู้ประเมินได้รับทราบเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุง พัฒนาตน และควรนำผลการประเมินดังกล่าว มาร่วมพิจารณาในการประเมินสมรรถนะเพื่อต่ออายุการรับรอง ผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งควรใช้วิธีการและเครื่องมือประเมินคุณภาพที่หลากหลาย ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับประเด็นประเมินในแต่ละประเด็น